

Mary-Claudia STAICU

RESTAURAREA A DOUĂ PIESE CERAMICE DESCOPERITE LA AUGUSTIN – TIPIA ORMENIȘULUI

„Pretutindeni pe cuprinsul patriei noastre sau pe teritoriile învecinate s-au descoperit nenumărate așezări fortificate sau deschise, ori necropole geto-dacice. În toate acestea urma cea mai frecventă o constituie ceramica de diferite categorii”¹. Această afirmație este valabilă și în cazul cetății dacice cu ziduri de piatră de la Augustin – Tipia Ormenișului, din județul Brașov. Aici, la sud de cetate, într-o locuință distrusă de incendiu (de pe terasa I) s-au descoperit peste o sută de piese ceramice modelate cu mâna și la roată, piese care au intrat în posesia Muzeului Județean de Istorie Brașov și, implicit, au necesitat conservare și restaurare.

Articolul de față prezintă restaurarea a două dintre aceste piese, descoperite, în campania din anul 1999, în același loc (suprapuse) și cu aceeași datare (conform F.A.E.): sfârșitul sec. II – începutul sec. I î.H. Cele două piese sunt un capac și o fructieră care fac parte din categoria „ceramicii de lux”, ele fiind lucrate la roată, din pastă fină, ca degresanți folosindu-se nisip fin și paie de mică. Inițial, arderea reducătoare a conferit pieselor culoarea cenușie, dar, în urma arderii secundare provocate de incendiu, capacul a devenit cenușiu-negricios (cu pete), iar fructiera cenușie-roșcată.

Capacul (inv. II/6397) este înalt, de formă tronconică și are apucătoarea-mâner profilată, cu alveolă și buton tronconic, suprafața exterioară este netedă, iar în interior prezintă „coaste” și un prag (guler); la îmbinarea corpului cu mânerul prezintă o canelură și două nervuri circulare, iar pe partea exterioară a buzei, la îmbinarea acesteia cu corpul, o canelură incompletă.

Fructiera (inv. II/6398) are cavitatea puțin adâncă, tronconică în secțiune, cu buza arcuită spre exterior și o fațetă oblică cu umăr în interior. Vasul are piciorul îngust, înalt și gol până aproape de îmbinarea cu cavitatea recipientului, sprijinul fiind asigurat de răsfrângerea bazei acestuia.

Inițial, cele două piese au fost lustruite atât în interior, cât și în exterior în scop decorativ, dar și pentru a le conferi impermeabilitate, însă datorită condițiilor de zăcere și arderii secundare la care au fost supuse sunt parțial exfoliate. Un motiv în plus ar fi și intervențiile inadecvate, anterioare restaurării, pe care le-au comportat piesele, pentru că, deși au fost descoperite în anul 1999, în laboratorul de restaurare au fost aduse în luna februarie 2000, iar fragmentele fuseseră asamblate cu aracet din abundență peste depunerile de sol și praf (foto 1 a, b).

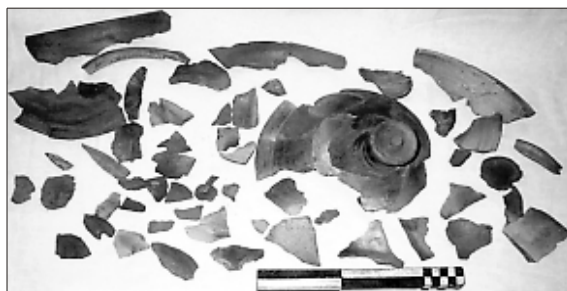

Foto 1 a

¹ I. H. Crișan, *Ceramica geto-dacică*, Editura Meridiane, București, 1968, p. 6

Foto 1 b

Astfel, dată fiind starea de conservare, procesul de restaurare a început cu desprăfuirea pieselor și imersarea acestora în băi calde de apă distilată pentru a realiza dezasamblarea fragmentelor. După dezasamblare, în timpul curățării fiecărui fragment ceramic în parte, am constatat că fragmentarea capacului – în condițiile de zăcere – s-a realizat într-un mod mai puțin

Foto 2 a

Foto 2 b

obișnuit, prin clivaj, deoarece cele 75 de fragmente aveau aspectul unor lamele. Atât fragmentele capacului, cât și cele 95 de fragmente componente ale fructierei erau foarte rulate în zonele de îmbinare, sub stratul de aracet existau depuneri de sol ancrasat și prezentau urme de perieri cu materiale grosiere. Toate acestea au făcut ca operația de curățare a fragmentelor să fie de durată și executată cu foarte mare atenție la microscop, folosind instrumentar de detartraj adecvat și evitând perierea lor pentru a nu afecta și mai mult zonele de îmbinare. După curățare, fragmentele au fost neutralizate prin băi repetate de apă distilată – până când testul clorurilor nu a mai evidențiat prezența acestora în ultima baie de spălare – și au fost lăsate să se usuce la temperatura mediului ambiant. Au urmat conservarea prin imersarea fragmentelor într-o soluție 10% de nitrolac (în acetonă) și uscarea liberă (foto 2 a, b).

Reasamblarea fragmentelor celor două piese s-a efectuat în funcție de „cerințele“ pieselor, începând cu partea superioară (foto 3 a, b), fructierei aplicându-i-se câteva armături (din sârmă confecționată din material neferos) pentru o mai mare rezistență, ținând cont de faptul că materialul ceramic lipsea și în partea inferioară, de sprijin, a piesei.

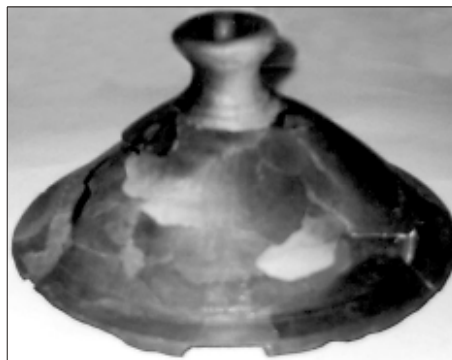

Foto 3 a

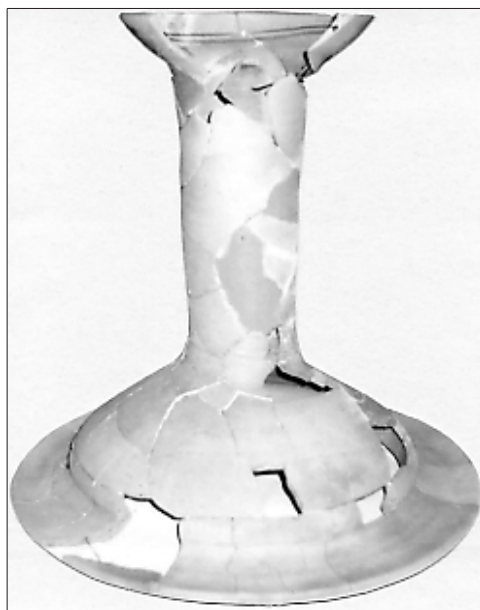

Foto 3 b

După asamblare și uscare s-a trecut la pregătirea pieselor în vederea completării zonelor lipsă. S-a realizat amprentarea folosind ceară de modelaj, iar pentru a completa zonele lipsă ale piciorului fructierei (cu diametrul între 9,5-11,5 cm) s-a folosit un balon.

După completarea formei – folosind ipsos mojarat cu pigmenți minerali –, piesele au fost lăsate să se usuze liber, apoi au fost finisate și conservate (foto 4 a, b).

Foto 4 a

Foto 4 b

Procesul de restaurare fiind încheiat, piesele au fost predate în vederea expunerii lor în cadrul expoziției de bază, însă, înainte de a fi expuse, acestea au staționat în biroul arheologului.

În prezent, piesele sunt expuse în subsolul Casei Sfatului, care adăpostește expoziția de arheologie, dar înainte de a încheia acest articol se cuvine a aminti faptul că ambele piese au participat la câteva expoziții², iar imaginile lor au fost publicate în cataloage de expoziții și pe copertele unor publicații de specialitate³.

Lista ilustrațiilor:

- 1a- Capacul înainte de restaurare
- 1b- Fructiera înainte de restaurare
- 2a- Fragmentele capacului după curățare și conservare
- 2b- Fragmentele fructierei după curățare și conservare
- 3a- Capacul în timpul asamblării fragmentelor
- 3b- Fructiera după asamblare, în timpul completării formei
- 4a- Aspectul capacului după restaurare
- 4b- Aspectul fructierei după restaurare

² Fructiera a participat la Salonul Național de Conservare-Restaurare, București, 2001. Ambele piese au participat la expozițiile: *Arta Restaurării – Restaurarea Artei* (Muzeul de Istorie Roman, 2002) și *Noi descoperiri arheologice în sud-estul Transilvaniei* (Covasna, 2003)

³ Imaginile celor două piese reproduse pe coperta a IV-a a lucrării lui Florea Costea *Dacii în sud-estul Transilvaniei înaintea și în timpul stăpânirii romane*, Editura C2 Design, Brașov, 2002; pe coperta I a anuarului *Cumidava*, nr. XXV, Editura C2 Design, Brașov, 2002; pe CD-ul *Arta Restaurării – Restaurarea Artei* (Muzeul de Istorie Roman) și în catalogul de expoziție: *Noi descoperiri arheologice în sud-estul Transilvaniei*, Editura Angvstia, Covasna, 2003, p. 23